

Artikel 37 van de Nederlandse geloofsbelijdenis

Leringen der ouden

Verbond of testament

door H. W. den Haring

Artikel 37 van de Nederlandse geloofsbelijdenis

door H. W. den Haring

Voorwoord

Enige jaren geleden waren een aantal jonge mannen bijeen, allen onderwijzers en hoofden van Christelijke scholen. Eén van hen had toen gesproken over de glorierijke toekomst, die het volk van Israël nog wachtte. Maar dit vond grote tegenspraak. Hetgeen hij van Israël had gezegd, moest volgens de anderen verklaard worden van de Gemeente of de Kerk. De spreker daartegen betoogde dat hij alleen had gelezen wat er staat.

‘Jawel’, was toen het antwoord, ‘volgens jouw opvatting’. ‘Nee’, reageerde de ander toen weer, ‘het staat er zo!’

Het verweer daarop was: ‘Nou ja, jouw opvatting is nu eenmaal, dat je het moet lezen zoals het er staat.’

Als dit een opvatting is, dan willen wij graag verklaren, dat dit ook onze opvatting is. Zo lezen wij toch immers ook andere boeken of brieven die wij van onze vrienden ontvangen. En wij geloven dan, dat hetgeen zij ons meedelen, inderdaad ook zo bedoeld is, zoals het er staat. Zo mogen, neen, zo moeten wij ook de Heilige Schrift lezen.

Wanneer wij in Ezech. 37:15-28 lezen dat de HEERE hen, die toen in ballingschap waren, door de mond van hun profeet vertroost met de belofte, dat de twee en de tien stammen weer tot één volk zullen zijn, dat ze weer in hun land zullen wonen en dat David hun koning zal zijn, dan zou dit voor hen in het geheel geen betekenis hebben, noch hun troost en hoop kunnen schenken, wanneer dit de toekomst van de Christelijke Kerk zou moeten voorstellen.

De gelovigen en uitverkorenen daarentegen zullen gekroond worden met heerlijkheid en eer. De Zoon Gods zal hun naam belijden voor God, zijn Vader (Matth. 10:32) en zijn uitverkorenen engelen, en God zal alle tranen van hun ogen afwissen (Openb. 21:4). Het zal bekend worden, dat hun zaak, die thans door vele rechters en overheden als ketters en goddeloos veroordeeld wordt, de zaak van de Zoon Gods is. En als een genadige vergelding zal de Here hen zulk een heerlijkheid doen bezitten als in het hart van een mens nooit zou kunnen opkomen. Daarom verwachten wij die grote dag met sterk verlangen om ten volle de beloften Gods in Jezus Christus, onze Here, te genieten.

(Jes. 25:8; Dan. 7:22; Matth. 11:22; 23:23; 24:30,36; 25:13,31. Mark. 12:18; Luk. 14:14; Joh. 5:29; Rom. 2:5; 1 Kor. 2:9; 15:51; 2 Kor. 5:10; 1 Thess. 5:1,2; 2 Thess. 1:9, 10; 2 Tim. 4:1; Hebr. 9:27; 1 Petr. 4:5; 2 Petr. 2:9; 3:10; 1 Joh. 4:17; Judas vers 15; Openb. 6:11; 14:7; 21:8; 22:12.)

Artikel 37

Het laatste oordeel

Tenslotte geloven wij volgens het Woord van God dat, als de door de Here bestemde tijd (die aan alle schepselen onbekend is) gekomen en het aantal uitverkorenen vol zal zijn, onze Here Jezus Christus van de hemel zal komen, lichamenlijk en zichtbaar, op dezelfde wijze als Hij ten hemel gevaren is (Hand. 1:11), met grote heerlijkheid en majesteit, om zich te openbaren als Rechter over levenden en doden, terwijl Hij deze oude wereld in vuur en vlam zet om haar te zuiveren.

Dan zullen voor deze grote Rechter alle mensen persoonlijk verschijnen, zowel mannen als vrouwen en kinderen, die van de aanvang van de wereld af tot het einde geweest zullen zijn, gedagvaard door de stem van de aartsengel en het geklank van een bazuin Gods (1 Thess. 4: 16). Want al de gestorvenen zullen uit de aarde verrijzen en de zielen samengevoegd en verenigd zijn met haar eigen lichaam, waarin zij geleefd hebben. Degenen, die dan nog leven, zullen niet sterven zoals de anderen, maar in één ogenblik veranderd en van vergankelijk onvergankelijk worden. Dan zullen de boeken, dat zijn de gewetens, geopend en de doden geoordeeld worden (Openb. 20: 12) naar wat zij in deze wereld gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad (2 Cor. 5:10). Ja, de mensen zullen rekenschap geven van elk ijdel woord, dat zij gesproken hebben (Matth. 12:36) en dat de wereld slechts voor spel en tijdveldrijf houdt; en dan zullen de verborgenheden en huichelarij van de mensen openlijk voor allen aan het licht gebracht worden.

Daarom is de gedachte aan dit oordeel met recht schrikkelijk en angstaanjagend voor de bozen en goddelozen en zeer begeerlijk en troostrijk voor de vromen en uitverkorenen, omdat dan hun volle verlossing voltooid zal worden en zij daar de vruchten van de moeite en het lijden, dat zij gedragen hebben, zullen ontvangen; hun onschuld zal door allen worden erkend en zij zullen de verschrikkelijke wraak zien, die God zal oefenen op de goddelozen, die hen in deze wereld getiranniseerd, verdrukt en gekweld hebben. Dezen zullen tot erkenning van hun schuld gebracht worden door het getuigenis van hun eigen geweten. Zij zullen onsterfelijk worden, doch slechts om gepijnigd te worden in het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is (Matth. 25:41).

Dat deze belofte inderdaad werkelijkheid zal worden, leert de Schrift op vele plaatsen. In Hosea 3:4, 5 lezen we: 'Want de kinderen Israëls zullen vele dagen blijven zitten, zonder koning, en zonder vorst, en zonder offer, en zonder opgericht beeld, en zonder efof en terafim' (dat is hun tegenwoordige toestand zoals we kunnen zien), maar: 'Daarna zullen zich de kinderen Israëls bekeeren en zoeken den HEERE, hunnen God, en David hunnen koning'. David zelf zegt in 1 Kron. 28:4 dat God hem verkoren heeft om koning te zijn over Israël *tot in eeuwigheid*, d.i. in de toekomstige eeuw.

Jeremia profeteerde dat, als Israël verlost zal zijn van zijn vijanden, zij Jehovah hun God zullen dienen en hun koning David, *die Ik hem verwekken zal* (Jer. 30:9). Ezech. 34:23, 24 vertelt ons ook dat David hun koning en vorst zal zijn en Jehovah hun God.

Tenslotte wijzen wij ook nog op de reeds eerder geciteerde passage uit Ezech. 37, waar ook gesproken wordt dat David in de toekomstige eeuw hun koning en vorst zal zijn. Wanneer nu de Schrift tot vijf maal toe zegt dat David over Israël koning en vorst zal zijn, waarom zullen wij dit dan niet geloven, als we wel geloven dat David het in het verleden wèl was. David staat immers in de toekomstige eeuw op!

Er staat geschreven. Daarmee versloeg onze Heer de tegenstander. Laten ook wij ons van dit wapen bedienen.

Willen wij het plan van God, dat Hij met de wereld en met de schepping heeft, leren begrijpen, dan zullen wij er goed aan doen te geloven wat er staat.

Inleiding

Eén van de lofwaardige verschijnselen van de laatste tijd is dat vele theologen met grotere nauwkeurigheid de Heilige Schrift zijn gaan onderzoeken en de resultaten daarvan publiceren. Het blijkt menigmaal, dat nieuwe beschouwingen niet meer passen op de bestaande belijdenisgeschriften.

Men kon verwachten, dat als reactie hierop weer andere theologen aan het werk zijn getogen om de juistheid van deze belijdenisschriften te verdedigen en trachten aan te tonen dat deze inderdaad geheel op de Heilige Schrift zijn gegrond. Het is zeer interessant hiervan kennis te nemen.

Het valt echter niet te ontkennen, dat b.v. de Nederlandse Geloofsbelijdenis, oorspronkelijk opgesteld door Guido de Brès en enige andere theologen, daterend uit de 16e eeuw en door de Dordtse Synode van 1618/19 als richtsnoer en onderwijzing in de protestantse godsdienst aangenomen, slechts weergeeft en kan weergeven *het Schriftinzicht van de theologen van die tijd!* Dat deze in alles juist en volledig gezien en geëxegetiseerd hebben, zullen zij zelf wel allerminst beweerd, of daarop aanspraak gemaakt hebben.

Het behoort dan ook niet tot de onmogelijkheden, dat later Schriftonderzoek aantoonde, dat sommige waarheden, zoals deze in de belijdenis zijn omschreven, gerectificeerd, aangevuld of geheel herzien moeten worden.

In de Protestantse Kerken is de Christelijke leer samengevat in de bekende 'Drie formulieren van enigheid'.

Het is ongetwijfeld een zegen voor ons volk geweest dat de Statenvertaling tot stand is gekomen. Immers, Gods Woord te mogen en te kunnen bezitten en te bestuderen, is inderdaad een voorrecht, dat nog te weinig gewaardeerd wordt. Met de Statenvertaling kwamen echter ook de bovengenoemde formulieren. In

Omdat we in onze vertalingen 'diatithemi' weergeven door 'verbond maken', (Hand. 3:25; Hebr. 8:10 en 10:16; door verordineren in Luk. 22:29) behoort 'diathemenos' vertaald te worden door 'verbondmaker' in de zin van kalveren en bokken. Het is Hij, *in Wie* het verbond gemaakt wordt, niet Hij, *die het verbond maakt*. God maakt in Christus het nieuwe verbond met Israël. De vertaling 'erflater' zoals het in sommige vertalingen voorkomt, heeft met het woord 'diathemenos' totaal niets te maken. Wij mogen hierbij wel even opmerken, dat over erven, erfenis, erfgenaam in onze westerse zin in de Schrift niet wordt gesproken. Het betekent *toewijzing*. Israël erfde Kanaän niet na de dood van de vorige bezitters, maar het werd hun door God toegewezen, ieder zijn deel en de toewijzing geschiedde door het lot. De Griekse woorden, die in de Schrift gebruikt worden voor erven, erfenis, erfgenaam zijn alle gevormd door het woord 'klēros' hetgeen lot betekent.

Waarom noemen wij de beide delen van de Schrift niet de Hebreeuwse en de Griekse Schriften in plaats van Oud en Nieuw Testament?

H. W. den Haring

Eerdere Uitgave:
Comité "Rechtmatig Denken"

8). Mozes nam het bloed van kalveren en bokken, besprengde het boek, het volk, de tabernakel, en de vaten van de dienst, en zeide: 'Dit is het bloed van het verbond'. Met dat bloed wordt het bloed van Christus vergeleken. Het kalf was bij Mozes de testamentmaker (verbondsmaker) van het oude verbond en in dezelfde zin is Christus de verbondsmaker van het nieuwe verbond (Matth. 26:28).

Dat kan ons nog duidelijker worden, wanneer wij ons herinneren, dat in de oude tijd bij het sluiten van een verbond, één of meer dieren werden geslacht en in stukken gesneden, die tegenover elkaar werden gelegd, waarna de contracterende partijen tussen de stukken doorgingen.

Een beschrijving daarvan vinden we in Gen. 15:9-17 waar Abraham vijf dieren slachtte, middendoor deelde en tegenover elkaar legde, en dan was daar een rokende oven en een vurige fakkel die tussen de stukken doorgingen.

Dit was echter een verbond van Gods kant alleen en daarom ging Abraham *niet* tussen de stukken door. In Jer. 34:18, 19 wordt eveneens gesproken van mensen die een verbond sloten en daarbij tussen de stukken doorgingen.

Het geslachte en in tweeën gedeelde dier was de verbondsmaker, maar zolang het dier leefde was het verbond niet van kracht. Zo was het nieuwe verbond, dat God met Israël sloot niet van kracht, zolang Christus leefde. Hij moest sterven, *niet als erfater*, maar als Degene, *in Wie God* een verbond maakte met Israël, zoals de kalveren en bokken die als voorbeeld moesten sterven, toen God bij Sinai het oude verbond maakte.

Het Griekse woord, dat in de Statenvertaling door 'testamentmaker' is weergegeven, is 'diathemenos'. Een tegenwoordig deelwoord in de lijdende vorm, dat in het Nederlands niet in één woord weergegeven kan worden. Het werkwoord 'diathemi' betekent een beschikking maken. 'Diathemenos' is: beschikking gemaakt wordende. De 'diathemenos' is degene in wie de beschikking gemaakt wordt.

de geschiedenis is gebleken, dat, hoewel dit niet in de bedoeling van de opstellers ervan heeft gelegen, de Heilige Schrift feitelijk ondergeschikt is gemaakt aan de geloofsbelijdenis.

Hoewel zij, naar de mening van hen die haar hebben aanvaard, in overeenstemming was met de Heilige Schrift, waren zij er toch van overtuigd dat zij niet onfeilbaar, en zoals vanzelf sprak, ook niet volledig zou zijn. Zij zegt daarom ook van zichzelf, omdat zij slechts een geschrift van mensen is, dat zij niet gelijk gesteld mag worden met de Heilige Schrift.

Elk beroep op haar, om daarmede de volstreekte zin der waarheid Gods te willen bepalen, is dus ongeoorloofd. (art. 7).

In de loop der eeuwen is dan ook als vrucht van veel Schriftonderzoek gebleken, dat zij inderdaad *niet geheel* in overeenstemming is met Gods Woord en dat zij bovendien over veel zwijgt, waarover de Schrift uitvoerig handelt. Er zijn dan ook waarheden, die volgens de Schrift anders zijn, dan zij in de belijdenis zijn weergegeven.

Er wordt wel eens opgemerkt, dat, wanneer men zou willen beweren, dat de belijdenis soms niet conform de Heilige Schrift zou zijn, men dit dan maar eens met Schriftuurlijke argumenten moet aantonen.

Welnu, dat willen wij dan ook doen en beginnen met een korte beschouwing over art. 37¹. Wij stellen voorop, dat het onze bedoeling is, Gods woord tot zijn recht te laten komen.

¹De tekst van artikel 37 is in zijn geheel opgenomen aan het eind van dit boekje.

1. Artikel 37 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis

Onder de geschriften die eeuwen lang van overwegende invloed op ons protestantse volk zijn geweest en het nóg zijn, nemen de ‘Drie formulieren van enigheid’ en de ‘Heidelbergse Catechismus’ een vooraanstaande plaats in. Wanneer wij de tijdsomstandigheden in gedachten roepen, waarin deze geschriften ontstaan en aangenomen zijn, dan kunnen wij het ons wel indenken, dat de gelovigen van die tijd zo dachten en spraken. Als wij het doel zien, wat zij ernede beoogden, de bewaring van de zuivere godsdienst (wat echter alleen door het Woord van God mogelijk is), kunnen wij zeker grote achting voor hun arbeid hebben.

Toch mogen wij niet vergeten, dat de aanvaarding van deze geschriften heeft geleid en nog leidt tot het ontstaan van een bepaald menselijk stelsel, kerkgenootschap of organisatie, dat haar leden oplegde en oplegt, om zò te geloven, te spreken en te prediken, zoals de belijdenis dit voorschrijft.

Nu zou hiertegen niet het minste bezwaar bestaan, wanneer de ‘belijdenis’ volledig en onfeilbaar zou zijn. Er zal echter wel niemand zijn, die dit zou durven beweren. Hoe zou een menselijk geschrift de volle waarheid Gods kunnen vertolken? Daarom wezen wij er op, dat de aanvaarding van deze feilbare geschriften *als gezaghebbend* voor de gelovigen en *bepalend* wát en hòe zij hebben te geloven, geleid heeft tot een instelling waarin slechts overeenkomstig *haar* inhoud mag worden gepredikt en onderwezen.

Het spreekt vanzelf dat wij graag de goede bedoeling van de opstellers ervan aannemen, maar wij mogen toch de *mogelijkheid* niet uitsluiten dat zij geen volledig inzicht hadden in de gehele waarheid. Wij mogen van hun Schriftonderzoek profiteren, maar behoeven daarbij niet te blijven staan, als zouden wij nu kunnen menen, dat wij ‘er nu zijn’.

Het zal dus zeker goed zijn, wanneer wij de Schrift *voortdu-*

in de dooden, dewijl het nog geene kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft’ (Hebr. 9:16, 17).

Door deze woorden wordt onze indruk nog versterkt, dat het hier gaat om een laatste Wilsbeschikking. Wanneer we dit nu op Christus zouden willen toepassen, doet dit toch wel wat vreemd aan.

Christus wordt nergens in de Schrift voorgesteld als *erflater*. Integendeel! Hij is de *erfgenaam* (Hebr. 1:2) met wie wij medeërgenamen van God mogen zijn (Rom.8:7). God wordt voorgesteld als de erflater, en het is toch wel duidelijk, dat wij niet kunnen en mogen zeggen dat God sterft.

Het betoog van de schrijver schijnt hier dus in de war te lopen, doch dit ligt alleen aan de vertaling. Het Griekse woord ‘diathèkè’ dat in Hebr. 8 door ‘verbond’ is vertaald en ook in 9:14 zò is weergegeven, wordt vanaf vers 15 door ‘testament’ vertaald, alsof een testament hetzelfde is als een verbond. De oorzaak is dat men het woord ‘diathèkè’ destijds niet heeft begrepen. Dat hier iets fout is, blijkt ook uit de nieuwe vertaling van het Ned. Bijbelgenootschap, die in de verzen 15 en 20 het woord ‘diathèkè’ *niet* door testament, maar door *verbond* vertaalt. Zo ook in 2 Kor. 3:6, 14 en in de teksten, die bij de instelling van het Avondmaal zijn gebezigd: Matth. 26:28; Mark. 14:24; Lukas 22:20 en 1 Kor.11:15; waar de Statenvertaling overal ‘testament’ heeft.

Maar het is wèl vreemd, dat in de NBG-vertaling in Hebr. 9:16, 17 weer ‘testament’ staat, alsof er dan tóch sprake zou zijn van een testament.

Wat is de oorzaak van dit misverstand? Dat komt omdat men verzuimd heeft de volgende verzen hiermede in verband te brengen. We worden daar verwezen naar de inwijding van het oude verbond. Dat geschiedde, zegt vers 18, met bloed, zodat wij daaruit weten, dat de dood van de ‘testamentmaker’ diende tot inwijding en bekrachtiging van het oude verbond (Ex. 24:6-

huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn; en zij zullen niet leeren, een tegelijk zijnen naaste, en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heere; want zij zullen Mij allen kennen, van den kleine onder hen tot den grootte onder hen. Want Ik zal hunne ongerechtigdheden genadig zijn, en hunne zonden en hunne overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken' (Hebr. 8:9-12).

Zoals men kan zien, worden de twee verbonden, die God met het huis van Israël maakt, tegenover elkaar gesteld, het oude verbond Sinai en het nieuwe verbond van Matth. 26:28.

Mozes, de middelaar van het oude verbond, wordt geplaatst tegenover Christus, de Middelaar van het betere verbond (Hebr. 8:6).

Nu wordt het oude verbond in het 9e hoofdstuk nog nader omschreven. Er wordt gesproken over Christus, de Hogepriester der toekomstige goederen, die niet met het bloed van kalveren en bokken, maar met *Zijn eigen bloed* ingaat in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweegbrengende (9:12).

In de Statenvertaling wordt Christus in het 15e vers de 'Middelaar van het nieuwe testament' genoemd, en dan is er in de volgende verzen telkens sprake van een testament.

Haast vanzelf komt de gedachte naar voren, dat het hier over iets anders gaat dan in hoofdstuk 8, want een testament is nu eenmaal geen verbond.

Een verbond is een overeenkomst, waarbij twee personen, soms ook twee mogendheden, wederzijdse verplichtingen op zich nemen.

Een testament echter is een laatste Wilsbeschikking die pas van kracht wordt, wanneer hij, die het testament maakte, sterft. 'Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tusschenkome. Want een testament is vast

rend blijven onderzoeken, en door velen is dit dan ook gedaan. Het resultaat ervan is geweest, dat één en ander in een nieuw licht is komen te staan. Zeer in het bijzonder geldt dit wel het profetisch woord met de daaraan verbonden 'leer van de laatste dingen', waarover in de belijdenis maar zeer weinig gesproken wordt. Terecht schrijft prof. dr. K. Dijk in verband hiermede: '*Tegenover dit alles heeft de Kerk van Christus een dure roeping en rust op onze Gereformeerde Kerken een zware taak. Wanneer door haar schuld mede de eschatologie op de achtergrond is gedrongen, wanneer èn in de prediking èn in het geestelijk leven de verwachting van Jezus' toekomst uit het centrum der belangstelling verdween; wanneer de Maranathastem in haar midden niet meer of in zwakker klanken werd vernomen, hebben zij zich van deze zonde te verootmoedigen en van dit gebrek zich te bekeren en eerlijk te bekennen, dat haar tekort het adventisme gesterkt heeft.*'

Hieraan wordt dan nog de opmerking toegevoegd: '... dat de Kerken en de theologie bijzonder werk van de eschatologie moeten maken' (zie: 'Het rijk der duizend jaren', blz. 179/180).

Met deze laatste uitspraak wordt dus onomwonden erkend, dat de belijdenis op dit punt *niet voldoet* en het is zeer jammer, dat toch de redactie en de uitlegging die aan haar ten grondslag ligt, gehandhaafd blijft.

Op deze manier komt men geen stap verder in Bijbelkennis en blijft men op het Schriftinzicht staan van ruim driehonderd jaar geleden.

Letten we dan op de uitspraak van prof. dr. K. Dijk dat we juist van de eschatologische vragen werk moeten maken. Het ligt voor de hand dat wij daarom art. 37 zullen onderzoeken, omdat hierin, naar men meent, de afloop der wereldgeschiedenis wordt weergegeven en de eschatologie hier aan de orde komt. Wij vinden dat het ten eerste gedeeltelijk onjuist, ten tweede zeer onvolledig is en het blijkt dat het sterk de stempel van de tijd van haar opstelling draagt.

Allereerst dan de voorstelling, die van de opstanding gegeven wordt, als zou er maar één opstanding zijn. Bij de wederkomst des Heren zouden *alle doden* tegelijk opstaan, zoals dit wordt uitgedrukt met de woorden: 'Dan zullen voor deze grote Rechter alle mensen persoonlijk verschijnen, zowel mannen als vrouwen als kinderen, die van de aanvang van de wereld tot het einde geweest zullen zijn ...':

DEZE VOORSTELLING IS ECHTER ABSOLUUT ONSCHRIFTUURLIJK!

Dàt de doden eenmaal zullen opstaan is zeker waar, dat zegt de Schrift duidelijk. Maar de voorstelling alsof dit voor alle doden tegelijk zal plaats vinden, dàt leert de Schrift niet.

De opstanding was in de dagen van de Here Jezus wel bekend, zoals we weten uit Joh. 11:24. Daar zegt Martha: 'Ik weet, dat hij (Lazarus) zal opstaan ten laatste dage'. Maar meer wist zij niet. Ook de apostelen niet, want wanneer de Here Jezus hen vermaant, niets te zeggen van zijn verheerlijking dan nadat Hij *uit* de doden zou opgestaan zijn, dan begrijpen zij dit niet. Zij vroegen dan ook onder elkander *wat het was*, UIT de doden opstaan (Mark. 9:10). Dit verschil in opstanding heeft de christenheid niet onderscheiden, vandaar dat men ook nu nog één algemene opstanding leert.

Wanneer de Schrift spreekt van een opstanding *der doden*, dan wordt *de opstanding in het algemeen bedoeld*. Men kan echter aan de plaats en deze uitdrukking voorkomt zien, dat daar een nadere aanduiding van groepen niet nodig is. In Matth. 22:23; Mark. 12:18, 26; Lukas 20:27, 37 en Hand. 23:7, 8 zijn het de Sadduceërs, die *de* opstanding loochenen, en daarom wordt er door de Here Jezus *dàar* steeds gesproken over de opstanding *van de* doden. Het gaat er daar niet om, of er al of niet een algemene opstanding is, maar om het feit, of de doden eenmaal

hun inzicht en beschouwing daarin vastlegden wat zij dachten wat goed was.

Wij, in onze tijd, hebben, net als de Bereërs in hun tijd (Hand. 17:10, 11), de roeping en de plicht te onderzoeken of al hetgeen de vaders beleden hebben wel in overeenstemming is met de Heilige Schrift. Wanneer blijkt dat zij in een of ander deel daarvan geen klaar en helder inzicht hebben gehad, moet dat signaleerd en het nodige gedaan worden, om het juiste en zuivere begrip van de uitspraken van Gods getuigenis aan het licht te brengen. Wanneer wij dit trachten te doen, mag toch niet op voorhand geëist worden, dat wij ons onderzoek zouden moeten beperken binnen de grenzen die onze vaders in de belijdenisschriften getrokken hebben, of dat onze exegese van de Schriften in overeenstemming zou moeten zijn met *hun* bepaling van de Waarheid, want dan zou men natuurlijk *nooit* verder kunnen komen.

Houden wij echter uitsluitend rekening met Gods Woord, dan zal blijken dat sommige zaken onjuist en andere in het geheel niet zijn gezien. Het is daarom dringend nodig, dat spoedig een herziening van de belijdenisschriften op *deze* en *andere* punten tot stand komt, zodat in onze Kerken Gods Woord geheel tot zijn recht kan komen.

3. Verbond of testament⁴

In de brief aan de Hebreërs vinden we in het achtste hoofdstuk een aanhaling van Jeremia 31:31-34, die luidt: 'Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, en Ik zal over het huis Israëls, en over het huis van Juda een *nieuw verbond* oprichten: Niet naar het verbond, dat Ik met hunne vaders gemaakt heb, ten dage, als Ik hen bij de hand nam, om hen uit Egypteland te leiden; want zij zijn in dit Mijn verbond niet gebleven, en Ik heb op hen niet geacht, zegt de Heere. Want dit is het verbond, dat Ik met het

⁴Vrij naar: 'De testamentmaker' door A. Lukkien.

moeten redden. Alles blijft rustig staan zoals het geschreven staat en ten slotte zal er geen 'titel' of 'jota' ontbreken aan alles wat de mond des Heren gesproken heeft. God kan wachten.

Het is dan ook niet in de eerste plaats onze roeping en plicht om de Schrift te verklaren (waardoor men haar soms dingen laat zeggen die zij *niet zegt*), maar eerste eis voor ons is *te geloven al wat de profeten gesproken hebben*. Eerst dan kunnen wij inzien dat de Gemeente, het Lichaam van Christus, in de bedeling van de verborgenheid geroepen werd. Deze bedeling, waarin Israël ter zijde staat, is een tussentijdperk waarin we een onderbreking hebben van de vervulling van de profetie. Daarna zal de geschiedenis van Israël als volk weer verder gaan en de profetische beloften zullen op glorierijke wijze vervuld worden.

Wij hopen, dat de Christenheid de door ons genoemde uitdrukkingen zoals 'geestelijk Israël', 'Koninkrijk' en voor de Bijbel 'oud en nieuw verbond' en dit laatste als geldend voor en be-trekking hebbend op de Kerk, niet meer zal gebruiken en ze te erkennen als 'leringen der ouden', waaraan wij geen bestaansrecht mogen toekennen, noch enige waarde hechten.

Men zal hierdoor komen tot het gebruiken van zuiver Schrift-tuurlijke uitdrukkingen, waardoor men vanzelf de Schrift beter zal leren begrijpen.

Wij hopen bovendien, dat men ook in dit opzicht de belijde-nisschriften zal willen herzien. Maar al te vaak hoort men de bewering dat de Bijbel en de belijdenisschriften gelijkkluidend zijn. Dit is niet het geval.

De belijdenis geeft slechts de mening of de beschouwing weer, die onze vaders in 1618/19 over Gods Woord hadden. Wat zij in de Heilige Schrift meenden te zien, hebben zij in de bekende geschriften neergelegd, maar men zal toch toestemmen, dat hun conclusies niet onfeilbaar zijn. De Heilige Schrift is onaantastbaar. De belijdenis is het werk van mensen, die naar

zullen opstaan, ja dan neen. Hier is de *opstanding zelf* in het geding. Dit is eveneens het geval in de volgende teksten: Hand. 17:32; 24:21 en 1 Kor. 15:12.

In Hand. 24:15 zegt Paulus dat hij (en anderen) een opstan-ding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen verwacht. Men kan niet met recht beweren, dat Paulus hier zegt dat deze beide groepen tegelijk zullen opstaan. Ook hier gaat het alleen over het *feit* van de opstanding, niet over het 'hoe' of het 'wanneer'.

De Schrift spreekt ook over een bijzondere opstanding. In Luk.20:35 lezen we dat degenen die waardig zullen zijn geacht de opstanding uit de doden zullen verkrijgen. We mogen de conclusie trekken dat de 'waardig geachten' dezelfde zijn als de 'rechtvaardigen' en hiermee worden zeker niet alle mensen bedoeld. Deze opstanding betreft dus niet alle mensen, want het is een opstanding die sommigen, dus niet allen, deelachtig worden. Alleen zij, die 'het waardig geacht zijn'. Vandaar dat er juist bij hen van een opstanding *uit* de doden wordt gesproken. Met deze uitdrukking wordt te kennen gegeven, dat de andere doden dan nog niet opstaan, maar in de graven blijven. Zij, die het waardig zijn geacht, staan op 'tussen uit' de doden.

Zo was het immers bij de opstanding van de Here Jezus. Toen Hij uit de doden opstond, bleven de overige doden in de graven. En zo zal het ook zijn, als de Here Jezus wederkomt, dan zullen alleen diegenen opstaan, 'die van Christus zijn', zegt 1 Kor. 15:23. Dat zijn zij, die verzegeld zijn met de Heilige Geest, want zo iemand de geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe.

Nu zegt 1 Kor. 15 dat de opstanding in orden geschiedt, dat is in groepen, 'een iegelijk in zijn orde'. Wanneer nu bij Christus' wederkomst alle mensen tegelijk zouden opstaan, zouden dus alle mensen van Christus zijn, d.w.z. alle mensen zouden gelovigen zijn. Dat is de consequentie van art. 37.

Dit laatste gelooft men echter zelf niet. Daaruit blijkt dan

ook, dat onze vaders zich hebben vergist. Artikel 37 is op *dit* punt onschrijfbaar. Wij menen dan ook dat het plicht is hier te rectificeren.

Voorts staat er, dat wij ons *zelfde vleselijke lichaam* zullen terug ontvangen. Ook dit is niet in overeenstemming met de Heilige Schrift.

Gods Woord leert nergens een opstanding des vleses. Het leert wél dat ons lichaam als een zaad in de aarde gelegd wordt, en noemt hen dwaas (1 Kor. 15:36-38) die niet inzien, dat *het zaad niet het lichaam is dat worden zal*, omdat God een lichaam geeft gelijk Hij wil, en 'aan een ieglijk zaad zijn eigen lichaam'. 'Alzo zal ook de opstanding der dooden zijn' (1 Kor. 15:42). Het enig juiste in art. 37 over de opstanding is alleen de uitdrukking: dat 'al de gestorvenen uit de aarde verrijzen zullen'.

Nu zal men misschien willen tegenwerpen, dat wél alle doden tegelijk zullen opstaan, omdat bij Christus' wederkomst de wereld vergaat en dus het laatste oordeel aanbreekt, zoals dit in het artikel wordt weergegeven met de woorden: 'terwijl Hij deze oude wereld in vuur en vlam zet om haar te zuiveren'. Nu is deze voorstelling juist een van de grote bewijzen van de onschrijfbaarlijke beschouwingen die onder de christenheid gangbaar zijn. Wij loochenen het feit van de wereldbrand niet, maar wel de voorstelling als zou deze plaats vinden bij de wederkomst van Christus. Dat ontkennen wij pertinent.

Lang, reeds te lang, heeft deze beschouwing een heel verkeerde gedachte gevoed en ons daarmede een onschrijfbaarlijke voorstelling en Schriftbeschouwing gegeven. Het is de hoogste tijd DAT WIJ NU EENS DE BIJBEL AAN HET WOORD LATEN EN WIJ ONS NIET LANGER MEER LATEN BINDEN DOOR DE UITSPRAKEN VAN EEN GESCHRIFT VAN MENSEN.

De gebeurtenis, waarover Petrus spreekt, heeft niet plaats bij de komst van Christus, maar eerst aan *het einde van de toekomende eeuw*.

die verstrooid waren door de verdrukking, die over Stéfamus geschied was, gingen het land door tot Fenicië toe, en Cyprus, en Antiochië, *tot niemand het Woord sprekende dan alleen tot de Joden*. En er waren eenige Cyprische en Cyrenéische mannen uit hen, welke te Antiochië gekomen zijnde, spraken tot de Griekschen, verkondigende den Heere Jezus'. Er staat hier wel Griekschen, maar men bedenke wel, dat hiermede geen Grieken uit de heidenen werden aangeduid, maar Griekse Joden. En *het is een geboekstaafd feit, dat de discipelen te Antiochië voor het eerst christenen werden genoemd* (Hand. 11:26).

De Christelijke Kerk bestond toen uitsluitend uit Joden, die in de Here Jezus geloofden. Allen die daarbij kwamen vielen toch zeker niet in het Jodendom terug. Zij waren nu pas echte Joden, Joden-christenen.

Nu was Jodendom (althans een gedeelte ervan) Christendom geworden, als wij deze benaming nog eens mogen gebruiken. Dit zal volkomen worden, wanneer Israël hersteld zal zijn. Dan eerst zullen zij Hem kennen 'van hun kleinste af tot hun grootste toe' (Jer. 31:34).

Dat heeft prof. Bavinck niet gezien of niet geloofd en daardoor is hij tot deze onjuiste uitspraak gekomen. Het is eigenlijk een bewering om aan het feit te ontkomen, dat de Schrift duidelijk het herstel van Israël leert. Daarom heeft hij gemeend, in plaats van het woord der profetie te *geloven*, dit een betekenis te geven die uit *eigen* vinding en gedachten bestaat. Een handelswijze, waar de Heilige Schrift niet de minste aanleiding toe geeft. Wij vragen dan ook: 'Welk recht heeft men daartoe?'. Omdat het anders niet in het kerkelijk geijkte systeem past? Zoveel te erger voor dit systeem ... het is er mede door veroordeeld!

Wij zullen het er wel over eens zijn, dat niet wij, maar God heeft te bepalen wát er in de toekomst zal gebeuren en *hoe* dit zal geschieden. Onze God bevindt zich waarlijk niet in een verlegenheid, waaruit wij Hem met onze gekunstelde uitleggingen

Testament of Nieuwe Testament staat, maar door de *inhoud* van de bijbelboeken.

Alleen de apostel Paulus spreekt, maar niet uitsluitend, over de gemeente omdat, zoals hij zelf getuigt, *alleen aan hem* deze genade is gegeven, om onder de heidenen het evangelie te verkondigen, de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, en allen te verlichten, (indien men zijn boodschap tenminste gelooft) dat zij mogen verstaan welke *de bedeling der verborgenheid is die van alle eeuwen verborgen is geweest in God* (Ef. 3:8, 9). Of, zoals het in Kol. 1:25, 26 luidt: 'Welker dienaar ik geworden ben, naar de bedeling van God, die mij gegeven is aan u, om te vervullen het Woord Gods; namelijk de verborgenheid, die verborgen is geweest van alle eeuwen en geslachten, maar nu geopenbaard is aan Zijne heiligen.'

Hieruit blijkt, dat, aangezien het slechts aan Paulus gegeven is om de bijzondere en buitengewone nooit genoemde plaats en positie welke aan de Gemeente gegeven is, te openbaren, deze ook alleen maar in de Griekse geschriften te vinden is, speciaal in zijn 'evangelis-brieven'. Noch de profeten uit het Oude Testament, noch de Twaalf apostelen hebben over haar gesproken.

Tot besluit nog een enkel woord naar aanleiding van het citaat van prof. Bavinck. Dat deze meent, dat men door aan een herstel van Israël te geloven met het Christendom zou breken en in het Jodendom zou terugvallen, komt alleen door het feit, dat hij denkt dat Jodendom en Christendom elkaar zouden uitsluiten. Hier zit bij hem de fout, die hem parten gespeeld heeft. Prof. Bavinck schijnt er geen rekening mee gehouden te hebben, dat met het herstel van Israël tegelijk de bekering van Israël tot hun Messias Jezus Christus samenvalt. Dit betekent, dat zij dan geen Joden in de oude betekenis van het woord meer zijn, maar Christenen.

Het is nodig, dat wij ons dit goed realiseren. De Heilige Schrift geeft het bewijs. In Handelingen 11:19, 20 staat: 'Degenen nu,

Nu zal men ons wellicht willen tegenwerpen, dat hetgeen wij hier beweren niet waar is en er op willen wijzen dat bij Christus' komst wèl de wereld vergaat, waarbij men dan sterk de aandacht wil vestigen op Matt. 24:3, waar de discipelen aan de Here Jezus vragen: 'Zeg ons wanneer zullen deze dingen zijn en wat is het teken van Uw toekomst en van de voleinding der wereld?' Wij kunnen hieruit opmaken, dat de voleinding der wereld in nauw verband staat met des Heren wederkomst. Wij worden hierin nog versterkt, als wij daarbij ook het 30ste en 31ste vers lezen: 'En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van den Zoon des menschen; en dan zullen al de geslachten der aarde weenen, ('weklagen', Lutherse Vertaling) en zullen den Zoon des menschen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. En Hij zal Zijne engelen uitzenden met een eene bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijne uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden van het eene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve.'

Wanneer wij dit in verband brengen met hetgeen wij lezen in Matth. 13:39, 40 en 49, waar we lezen, dat er sprake is van de oogst der wereld en de voleinding der eeuwen, dan zou men hier toch wel moeten concluderen, dat met Christus' komst werkelijk het einde van de wereld zou zijn aangebroken.

MAAR NIETS IS MINDER WAAR!

In de hier genoemde Schriftplaatsen (Matth. 13:39, 40, 49 en 24:3 is geen sprake van het einde der wereld. Er wordt daar gesproken van de *voleinding der eeuw* (Grieks 'sunteleia tou aionos'). Nu betekent 'aion' eeuw en niet onze aardbol. Wanneer die wordt bedoeld, dan wordt het woord 'kosmos' gebruikt, terwijl aion of eeuw een *bepaalde tijdsperiode* aanduidt.

Het is daarom zeer te betreuren, dat het onderwijs dat Gods Woord ons geeft met betrekking tot de aionen (eeuwen) nog steeds niet wordt begrepen. Het gevolg daarvan is, dat men Gods plan niet ten volle begrijpt.

De Here God heeft een plan of 'voornemen der eeuwen', d.w.z. dit plan of dit voornemen wordt door Hem in of gedurende de eeuwen die er geweest zijn en die nog komen zullen, uitgewerkt en verwezenlijkt.

In Ef. 3:11 wordt dit genoemd het 'voornemen der eeuwen', maar dit is door de vertalers van de Statenvertaling weergegeven door 'eeuwig voornemen'. Dit is echter niet hetzelfde. Door deze vertaling gaat juist het bijzondere van deze tekst, n.l. dat dit *voornemen meerdere eeuwen omvat*, verloren. Uit het meervoud 'eeuwen' blijkt toch dat er meer dan één is.

Er is een bepaald aantal eeuwen² en het is één van deze eeuwen, en *niet de wereld*, waarover in Matth. 13 en 24 gesproken wordt. De daar bedoelde eeuw is die, waarin ook wij nog leven, die, zoals we zagen, voleindigd is of wordt bij Christus' komst. Maar dan volgt daarop nog niet terstond het vergaan van de wereld en de 'nimmer eindigende eeuwigheid', zoals men dit gewoonlijk uitdrukt, want de Here Jezus leert ons zeer duidelijk, dat ná deze eeuw, een andere eeuw volgt, die door Hem de toekomstige eeuw wordt genoemd (Matth. 12:32). Wanneer de Here Jezus wederkomt is er een *nieuwe begin*. Een nieuwe aïon of eeuw breekt aan, die van het Koninkrijk. We lezen dan ook in Hand. 3:19, dat Petrus tot *het volk van Israël* spreekt: 'Betert u dan, en bekeert u, opdat uwen zonden mogen uitgewischt worden; *wanneer* de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heere. En Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u te voren gepredikt is; Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond Zijner heilige profeten van alle eeuw'. Wij zien hier, dat Christus' komst in nauw verband staat met het volk van Israël en dat dan de *tijden* der verkoeling aanbreken (dus niet de nimmer eindigende eeuwigheid).

²Zie: H. W. den Haring 'De eeuwigheid', 1973; uitg. Comité 'Bijbelse Gegevens'

Hij het Hoofd is (Kol. 1:18). Deze gemeente, die onderscheiden is van het volk Israël, heeft haar roeping en taak in de hemelen, zoals we lezen in Ef. 3:10: 'Opdat nu, door de Gemeente, bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in den hemel de veelvuldige wijsheid Gods' (Vergelijk: Ef. 1:3, 2:4, 7).

Deze roeping heeft en had Israël niet. Israël is bestemd tot, en zal worden, een Koninkrijk van priesters voor de volken van de aarde.

Daarom mogen wij de gemeente niet gaan vereenzelvigen met het oude volk van Israël, en zeggen: 'Dat zijn wij nu'.

Nee, wij gelovigen in de Here Jezus Christus, die behoren tot de gemeente, tot 'het Lichaam van Christus' behorend, zijn geen Israël, en ook niet het Koninkrijk waarvan de profeten gesproken hebben, en noch het oude, noch het nieuwe verbond heeft betrekking op de gemeente. De Schrift zegt dat de verbonden *van Israël* zijn: 'Welke Israëlieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen' (Rom. 9:4).

Wij mogen hen die niet ontnemen, maar moeten de Schrift geloven. Buiten die verbonden met Israël openbaart Gods Woord, dat de Heer een gemeente vormt. Zijn Lichaam, dat geheel onafhankelijk van het nieuwe verbond met Israël, *met Christus gezet wordt in de hemelen aan Gods Rechterhand, verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij* (Ef. 1:2; 2:6).

Wij willen niet langer spreken over Gods Woord als van een oud en nieuw verbond. Dat is misleidend. Zo wordt verwarring gesticht en komt het niet tot zijn recht. Er wordt in Gods Woord wel *gesproken* over verbonden, maar de Schrift zelf is geen verbond en dus ook niet te verdelen in een oud en nieuw verbond of testament.

Wel is steeds nodig de Schrift met onderscheid te lezen. Wát op Israël betrekking heeft, wordt niet bepaald door de plaats waar dit het geval is, of het al of niet in het zogenaamde Oude

Christus zal verschijnen op de Olijfberg en Israël zal '... aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen (Zach. 12: 10-14; 14:4). Dàn zal het nieuwe verbond *voleindigd* worden (Hebr. 8:8). Het woord dat in Hebr. 8:8 onjuist door 'oprichten' is vertaald, betekent 'voleindigen'. Het is de vertaling van 'sunteleoo', dat steeds door 'voleindigen' wordt vertaald.

Het verbond met Israël wàs opgericht, maar dan wordt het voleindigd. Hierna volgt het herstel van Israël en zal het als een geheiligd en gereinigd volk de taak van zedingsvolk, als een koninkrijk van priesters tot het heil der volken, kunnen aanvaarden.

Christus, de Koning der Joden, heerst dan als de Vredevorst en eerst dån kan en zal in vervulling gaan, hetgeen men zo vaak met vurig verlangen heeft gezongen:

Ja, elk der vorsten zal zich buigen
En vallen voor Hem neer,
Al't heidendom Zijn lof getuigen,
Dienstvaardig tot Zijn eer.
't Behoeftig volk in hunne noden,
In hun ellend' en pijn
Gans hulpeloos tot Hem gevloeden,
Zal Hij ten Redder zijn.³

Wij leven nu in een bijzondere genadebedeling, die de Schrift noemt 'de bedeling der verborgenheid'. Een tijdperk tussen Israëls terzijdestelling en zijn wederaaneming.

Gedurende deze periode vergadert de Heer een Gemeente die men de Kerk zou kunnen noemen, welke Zijn lichaam is, waarvan

³Zie de brochure 'Deze is Jezus de Nazarener, de Koning der Joden'.

Dan zijn de tijden aangebroken die de Vader in Zijne eigene macht gesteld heeft (Hand.1:7), dan wordt aan Israël het koninkrijk opgericht. VAN DIT ALLES HEBBEN ONZE VADEREN HELAAS NIETS GEZIEN.

Wij mogen en willen hen dit niet kwalijk nemen, want zo juist uit de strijd met Rome komenden, waren de gemoederen meer met de leer van de zaligheid bezig dan met die van de laatste dingen. Het is dan ook wel te verklaren, dat men in de belijdenis niets leest over de bedelingen, de eeuwen, Israël, gemeente en koninkrijk. Alles wordt vereenzelvigd onder één gemeente, die dan zou omvatten alle gelovigen van alle tijden; vanaf het paradijs tot aan Christus' wederkomst. Dat Israël en de volken er ook nà de wederkomst zullen zijn, dat eerst dån het 'het Koninkrijk', waarvan Johannes de Doper en de Here Jezus gesproken hebben op aarde is, dåt onderscheidde zij niet. De Kerk en de Kerk alleen was het huns inziens waar de Schrift van sprak, vandaar dat het zo in de belijdenis is weergegeven.

Dat echter een groot deel van de Christenheid heden ten dage nòg op dit standpunt staat, is na al het geopenbaarde Schriftonderzoek zeer jammer. Men raakt dan ook in moeilijkheden met vele uitspraken en beloften van God. Om maar enkele te noemen: 'Men zal nergens leed doen, noch verderven op den gansche berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol van kennis des HEEREN zijn, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken'. 'En Hij zal richten onder de Heidenen, en bestraffen vele volken; en zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkel; het eene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen geen oorlog meer leeren'. (Jes. 1:9; 2:4).

Hoe staat het daar nu mee? Zullen deze beloften niet vervuld worden?

Wij hebben nu ruim 1900 jaar evangelisatie en zending gehad, maar zijn wij nu zo ver gevorderd, dat de kennis des Heren de aarde bedekt? De feiten zijn anders. Daar, waar het Christendom

ingang vond, dringt het ongelooft steeds dieper in. In plaats dat het evangelie zegeviert, verliest het meer en meer terrein. Laat ons daar eens over nadenken!

Dit zal zo door blijven gaan, *totdat Christus komt*, want wanneer dan naar Jes. 60:1-3 'over Israël het licht opgaat, zal duisternis de aarde bedekken en duisternis de volken (vergel. Lukas 18:8), doch over u (Israël) zal de HEERE opgaan en zijn heerlijkheid zal over u (Israël) gezien worden en de heidenen (niet enkelen uit hen) zullen tot Uw licht gaan en koningen tot de glans, die u is opgegaan'. Dit is nog niet gebeurd en geschiedt ook niet eerder voordat Christus wederkomt.

Zijn de zwaarden reeds tot spaden geslagen en de spiesen tot sikkelen, leren de volken geen oorlog meer? Helaas, oorlog zal er blijven; tot het einde (van deze eeuw) zal er krijg zijn en vast besloten verwoestingen', zegt Dan. 9:26. Nee, niet eerder dan wanneer de Vrededorst komt en Hij de wereldregering in handen neemt, zal dit werkelijkheid worden. Immers Hij is het, die de oorlogen doet ophouden. De Verenigde Naties en ontwapeningsconferenties zullen daartoe niet in staat zijn.

Wanneer echter de voorstelling, zoals art. 37 die geeft van de afloop der wereldgeschiedenis juist zou zijn, dat bij Christus' wederkomst de wereld zou vergaan, dan kan de noodzakelijke gevolgtrekking alleen zijn, dat van alle profetieën die het Koninkrijk en Israël betreffen, niets vervuld zou kunnen worden. Dat men dit niet heeft ingezien (en/of inziet) komt alleen door het feit, dat men geen rekening heeft gehouden met de toekomstige eeuw en dat men de profetieën niet gelooft. Men heeft daardoor niet ingezien waartoe God Israël heeft uitverkoren (een verkiezing niet ten koste, maar ten bate van de volken) om een priesterlijk koninkrijk te zijn temidden van en tot zegen voor de volken, om hen tot de kennis en terugkeer tot de God van de ganse aarde te brengen.

Men meent, al zegt men dit niet openlijk, dat het met Israël feitelijk op een fiasco is uitgelopen en dat nu alles in geestelijke

gesloten. Zij stelden zich daardoor onder de wet, die wel goed is, maar niet de kracht geeft om die te volbrengen.

Doordat het vlees krachteloos is (Rom. 8:3), kon en kan Israël, zolang het onder de wet blijft, deze niet volbrengen, voldoet daardoor niet aan de gestelde voorwaarden (Ex. 19:5) en kan niet aan zijn roeping beantwoorden. Er komt een tijd dat ze dat wel kan. In die mogelijkheid voorziet het nieuwe verbond. Hierdoor kan en zal Israël van onder de wet uit, komen onder de genade. Daarvoor is nodig dat Israël zich bekeert en in de gekruisigde Christus gelooft. De uitnodiging hiertoe kwam gedurende de Handelingen door de prediking van de twaalf apostelen *in het land*, buiten het land door de apostel Paulus. Wanneer geen bekering volgde en de boodschap werd verworpen, kwamen de beloofde zegeningen tot de volken om *Israël tot jaloezsheid te wekken*, maar het verbond blijft voor Israël.

Toen Israël als natie de gekruisigde Christus verwierp, hetgeen in het einde van de Handelingen het geval is, werd Israël voor een tijd terzijde gesteld. Kort daarop werd Jeruzalem verwoest en het volk verstrooid en begon de 'bedeling van de verborgenheid'.

Christus is het einde der wet voor iedereen die gelooft. Daarom moet en moest Israël *als volk* Hem aannemen. Dit zal ook wel gebeuren. De fout van prof. Aalders is geweest, dat hij meent dat de herstelprofetieën vervuld zijn in de gedeeltelijke terugkeer van Israël uit Babel. Dit is niet zo.

Wij wezen er reeds met een enkel woord op, dat de HEERE had beloofd, dat, wanneer Hij naar Zijn beloften Israël opnieuw bijeen zou brengen, het dan *niet meer* uit het land zou worden verdreven. Haar verstrooiing sinds het jaar 70 bewijst het tegendeel. Daarom wacht deze profetie nog steeds op haar vervulling. Trouwens, prof. Aalders heeft zelf aangetoond, dat het nationaal herstel de noodzakelijke voorwaarde is voor de geestelijke betekenis die Israël voor de wereld hebben zal. Dit herstel zal dan ook *zeker* komen!

Er zij echter op gewezen, dat dit nieuwe verbond niet mag worden verward met het verbond, dat de HEERE met Abraham en zijn zaad (Christus) bevestigd heeft. Daartoe was (is) geen nieuw verbond nodig, want dit verbond staat geheel op zichzelf en was onvoorwaardelijk. Het omvat alle volken. Het zal daarom goed zijn dat wij duidelijk zien, waarop het oude en nieuwe verbond betrekking hebben en wat zij inhouden.

Zoals reeds gezegd, gelden zij beide Israël, dat is uitverkoren om als een priesterlijk koninkrijk tot zegen voor de volken van de aarde te zijn.

Wij laten in dit verband prof. dr. G. Ch. Aalders nogmaals aan het woord. Op blz. 54 van zijn genoemd werk zegt hij: 'Dat Israël om zijn zonden door Gods rechtmatig oordeel getroffen wordt, maar daarna weer herstel krijgt, omdat het een grootse geestelijke roeping te vervullen, een rijke geestelijke verheffing te wachten heeft, *Israël moet in nationale zin hersteld worden om die roeping te kunnen vervullen, om voor de volkerenwereld ten zegen te zijn*. Het nationale herstel is de noodzakelijke voorwaarde voor de geestelijke betekenis, die Israël voor de wereld hebben zal. Daarom moet dit herstel vooraf gaan. Maar bij dit nationale herstel moet Israël dan niet blijven staan. Daarop moet het zich niet blind staren. Helaas is dit de schromelijke fout van Israël geweest, waardoor het zich andermaal het Goddelijk gericht heeft op de hals gehaald, toen het Zijn Messias verwierp en het bloed van de rechtvaardige over zich heeft ingeroepen. Israël moet begrijpen — maar heeft dit jammerlijk genoege (nog, d.H.) niet gedaan — dat het de Here niet om dat nationale herstel op zich zelf te doen is, maar om de geestelijke waarde die daar door Zion voor heel de volkerenwereld hebben kan' (zal, d.H.). Precies! Wij zien hoe juist hier de taak van Israël wordt aangegeven. Dat Israël (nog) niet aan zijn roeping beantwoordde, kwam, doordat het meende (meent) door eigen kracht hiertoe in staat te zijn. Zij zeiden: 'Al wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen' (Ex.19:8; 24:3). Hiermede werd het eerste of oude verbond

zin in en door de Kerk vervuld zal worden. Maar hierdoor bewijst men juist, dat men Gods Woord ten opzichte van Israël, wat van Israël in de toekomst wordt gezegd, niet gelooft. Wat van Israël in het verleden is geprofeteerd, dat gelooft men wel. Wij menen echter, dat de Here onze God Zijn beloften voor de toekomst aan Israël óók waar zal maken. Zo goed als de verstrooiingsprofetiën in vervulling zijn gegaan, zo goed zullen ook de herstelprofetiën vervuld worden. Alleen, men bedenke wel, dat dit eerst in de *komende* eeuw zal plaats vinden. Dan zal Israël aan de voorwaarden van Ex. 19:5,6 voldoen (zie ook Ezech. 36:24-32, Jes. 60; 61:2-11).

Wij wijzen de bovengenoemde 'geestelijke' verklaring dan ook van de hand, daar wij niet wensen te behoren tot hen, tot wie de Here Jezus eens zal zeggen: 'O, onverstandigen en tragen van hart, om te gelooven al wat de Profeten gesproken hebben (Luk. 24:25).

Alles overziende, moeten wij constateren, dat art. 37 de waarheid van de Schrift op sommige punten *onyjuist* en *onvolledig* weergeeft.

Wij willen hiermede eindigen en spreken hierbij de hoop uit, dat de Christenheid méér dan tot dusver, alleen bij het Woord van God zal gaan leven en minder waarde zal hechten aan geschriften van mensen.

Geve de Heer, dat wij Hem steeds meer en beter mogen gaan leren kennen als onze Verlosser, als Hoofd van zijn Gemeente, als de Koning van Israël. Hem nu de Koning der eeuwen, de onverderfelijke, de onzienlijke, de alleen wijze God zij alle eer en heerlijkheid in de eeuwen der eeuwen.

2. Leringen der ouden

Wanneer wij de evangeliën met aandacht lezen, zullen wij constateren, dat Jezus het meest is tegengestaan door de godsdienstige mensen van zijn tijd. In het bijzonder waren het de Schriftgeleerden en Farizeëen die het de Heer zeer lastig gemaakt hebben.

Dit moet ons toch enigszins verbazen, als wij in aanmerking nemen, dat Hij bij zijn onderricht telkens verwees naar de Schriften, d.w.z. naar wat wij minder juist het Oude Testament noemen, de Wet, Profeten en Psalmen. Wij zouden verwachten, dat juist deze mensen, die de Schriften onderzochten, leerden en verklaarden, niet alleen naar Hem zouden luisteren, maar ook van Hem zouden willen leren en zijn woorden en werken toetsen aan de Schriften. Wat was toch de oorzaak van het feit, dat zij telkens met Jezus in botsing kwamen? Markus 7:1-5 beschrijft zo'n gebeurtenis en het zijn de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die met hun kritiek tot de Heer Jezus komen.

'En tot Hem vergaderden de Farizeëen en sommigen der Schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren; En ziende, dat sommige van Zijne discipelen met onreine, dat is, met ongewasschen handen brood aten, berispten zij hen. . . . Daarna vroegen e Farizeëen en de Schriftgeleerden Hem: Waarom wandelen Uwe discipelen niet naar de inzetting der ouden, maar eten het brood met ongewasschen handen?'. Dit laatste schijnt in de ogen van deze vrome lieden een grove overtreding te zijn. Wij doen er daarom goed aan er op te letten hoe Jezus daarop ingaat. In plaats van over deze handeling te spreken, pakt de Heer deze kwestie bij de wortel aan.

Ieder begrijpt natuurlijk wel dat de Heer het wassen van de handen als zodanig niet afkeurt, maar Hij ziet in deze kritiek het grote gevaar voor hen zelf en tevens waarin dit zijn oorzaak vindt.

Het komt voort uit het feit, *dat men de 'instellingen der ouden' hoger acht* en daaraan meer eerbied en gehoorzaamheid

niet alleen in de Hebreeuwse Schriften van een eerste, of oud verbond spreekt, maar dat er ook dáár reeds sprake is van een nieuw verbond, en dat deze beide verbonden, het oude zowel als het nieuwe, gesloten worden met een bepaald volk, dat zó vaak met name genoemd wordt, dat van een vergissing dienaangaande zeker geen sprake kan zijn. Het nieuwe verbond wordt gesloten met het huis van Juda en Israël.

De profeet Jeremia zegt: 'Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken. Niet naar het verbond dat ik met hunne vaders gemaakt heb . . . Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot eenen God zijn, . . . zij zullen Mij allen kennen, van hunnen kleinste af tot hunnen grootste toe, spreekt de HEERE, want Ik zal *hunne ongerechtigheid vergeven en hunner zonden niet meer gedenken*' (Jer. 31:31-34).

Nu willen wij onze lezers even herinneren aan de uitspraak van prof. dr. G. Ch. Aalders: 'Dat wij ons aan de grootste willekeur zouden overgeven wanneer wij van het ene deel der profetische uitspraken (dus hier het oude verbond) de letterlijke zin willen handhaven, maar deze voor het andere deel (dus hier het nieuwe verbond) zouden willen betwisten. Dan kan men niet langer meer de herstelling van Israël blijven loochenen en blijft het duidelijk, dat het nieuwe verbond *Israël geldt*.'

Nu zijn er gelovigen, die wèl in het herstel van Israël geloven, maar die toch van mening zijn, dat het nieuwe verbond, dat met Israël gesloten werd, tóch de Kerk geldt. Dat is echter zeer insequent. Zij stemmen er mee in dat het nieuwe verbond in de plaats van het oude, het verbond van de Sinai, gekomen is en dat de gemeente of de Kerk dit eerste verbond nooit heeft gehad. Maar als dit dan waar is, (en het is waar!) dan kan dit nieuwe verbond niet de Kerk gelden.

zal *Hem den troon van Zijnen vader David* geven. En Hij zal over het huis Jacobs Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn' (Lukas 1:32, 33).

Men zal misschien de vraag stellen, hoe het dan komt, dat men in het algemeen nog geloofd dat de Kerk het Koninkrijk is. Wij willen hierop als antwoord de aandacht op één uitdrukking vestigen, die naar onze mening er veel toe heeft bijgedragen, dat dergelijke onschriftuurlijke leringen ingang hebben gekregen. We noemen hier de bekende uitdrukking: 'Het Oude en Nieuwe Testament'. Zoals men weet, worden onder deze benamingen de twee delen van de Bijbel verstaan. Het gedeelte Genesis-Maleachi en Mattheus-Openbaring.

Men leert, dat bij Maleachi het Oude Testament eindigt, althans, men kan in veel bijbels aan het eind van dit boek lezen: 'Einde des Ouden Testaments'. Maar dit is een eigen toevoeging. De evangeliën zijn niets anders dan de *voortzetting* van Gods openbaring aan Zijn uitverkoren volk Israëls en *niet aan de volken van de wereld*.

Omdat men de Bijbel feitelijk heeft vereenzelvigd met de namen oud en nieuw verbond, is men langzamerhand gaan geloven dat, terwijl Israël nu terzijde gesteld is, *omdat zij de gekruisigde Christus verwierpen*, dat slechts het Oude Testament over Israël handelt en voor dat volk bestemd is. Het nieuwe testament of verbond zou dan *niet meer* van en over Israël spreken. Men noemt het Nieuwe Testament immers het 'nieuwe verbond' en dit heeft, zo leert men, alleen betrekking op de Kerk.

Dat het Nieuwe Testament (de Griekse schriftten) in veel gedeelten nog over Israël handelt, ziet men daardoor niet in. Dat kàn immers niet meer de Joden gelden, zegt men dan, want het staat toch in het Nieuwe Testament!

Wij mogen ons echter door deze verwarring stichtende uitdrukkingen niet laten beïnvloeden, maar moeten ons richten naar het Woord van God. Wij constateren dan dat Gods Woord

bewijst en bewezen wil zien dan aan Gods woord. De Heer toont hun dat aan met de woorden van de profeet Jesaja: 'Wel heeft Jesaja van U, geveinsden! geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van mij. Doch te vergeefs eeren zij Mij, leerende leeringen die *geboden zijn der menschen*. Want *nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der menschen* . . . Gij doet zeker Gods gebod wel te niet, opdat gij uwe inzetting zoudt onderhouden. Want *Mozes* heeft gezegd: Eer uwen vader en uwe moeder; en: Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven. Maar *gijlieden* zegt: Zoo een mensch tot vader of moeder zegt: Het is korban (dat is te zeggen, eene gave), zoo wat u van mij zou kunnen ten nutte komen, die voldoet. En gij laat hem niet meer toe, iets aan zijnen vader of zijne moeder te doen; *Makende alzoo Gods Woord krachteloos door uwe inzetting, die gij ingezet hebt; en vele dergelijke dingen doet gij*' (Mark. 7:6-13).

Dit is een krasse, maar zeker gemotiveerde beschuldiging. Bij al hun zorg voor uitwendige reinheid verwaarloosden zij hun geweten en misleidden zowel zichzelf als het volk. Een grote ijver voor menselijke voorschriften bracht en brengt vaak een krachteloos maken van Gods Woord mee. Terwijl Gods Woord leert vader en moeder te eren, wat inhoudt hen te helpen wanneer zij hulpbehoevend zijn, leerden de Farizeeën, dat, wanneer een gedeelte van het geld, dat ten dienste van de ouders bestemd was, in de schatkist werd geworpen, dit net zo goed, zo niet beter of vromer was, dan wanneer men de som aan zijn ouders schonk; terwijl men zich bovendien nog kon verontschuldigen door er op te wijzen, dat het 'een offergave voor de tempel' was, zodat men niets meer aan zijn ouders behoeft te geven. De rede van Jezus had tot gevolg, dat de Farizeeën zich ten zeerste aan Hem ergerden. De Heer had bijvoorbeeld ook gezegd met betrekking tot het eten met ongewassen handen: 'Verstaat gij niet, dat al wat van buiten in den mensch ingaat, hem niet kan ontreinigen? .

. . . Hetgeen uitgaat uit den mensch, dat ontreinigt den mensch. Want van binnen uit het hart der menschen komen voort kwade gedachten, . . . Al deze booze dingen komen voort van binnen, en ontreinigen den mensch' (Mark. 7:18-23).

Dit moest voor deze kritiserende heren wel een koud stortbad geweest zijn, om op zulke wijze al het waardeloze van hun eigen gemaakte godsdienst te zien aangeetoond. Het moet voor hen zeer moeilijk geweest zijn te erkennen, dat zeer veel, zo niet alles wat zij tot nog toe geleerd hadden, onschriftuurlijk, waardeloos en verwerpelijk was. Wat zou het volk wel van hen zeggen bij wie zij zo hoog in aanzien waren? Zullen zij het dan maar erkennen? Nee, dat nooit!

Maar wij vragen: 'Zou het nu niet veel beter geweest zijn, wanneer zij al die eigengemaakte en onschriftuurlijke leringen hadden losgelaten? Zouden zij daar nu werkelijk iets mee verloren hebben?' Meer dan ooit zouden zij in staat geweest zijn Gods Woord te verstaan en de kracht daarvan hebben ondervonden. Nu waren zij, door hun onschriftuurlijke leer, in plaats van naar Gods eigen woord de 'vergadering des HEEREN' te zijn, verworpen tot een 'Jodendom'. Zelfs Paulus erkent later, dat hij toenam in het Jodendom, 'zijnde overvloedig ijverig voor de vaderlijke inzettingen' (Gal. 1:14).

Zo zien wij het treurige verschijnsel, dat de Kerk van die dagen, de woorden Gods van hun kracht beroofde, door haar eigen leringen, welke hoegenaamd niet steunden op de Schriften, hoger en in de plaats van Gods Woord te stellen. Zo was het vroeger. Hoe is de toestand heden ten dage?

Onder de huidige protestantse Christenheid zijn ook bepaalde termen gangbaar, die als 'leringen der ouden' kunnen worden aangemerkt. Leringen, waaraan men in het algemeen een betekenis hecht, waarvoor men geen grond heeft in de Schrift, maar waaraan men toch blijft vasthouden.

bedeling der verborgenheid waarvan de apostel Paulus spreekt in Ef. 3:9. (Het woord 'gemeenschap' in de Statenvertaling moet zijn 'bedeling'.)

Het Koninkrijk wordt *door de Vader aan de Zoon gegeven*. Dit zegt Dan. 7:13, 14: 'Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens menschen zoon, en Hij kwam tot den Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelfen naderen; en *Hem werd gegeven heerschappij, en eer, en het Koninkrijk: dat Hem alle volken, natiën en tongen eeren zouden*; Zijne heerschappij is eene eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden'.

Wij zien uit deze Schriftplaats, wàt het Koninkrijk is en wàt het inhoudt, en wie mocht blijven menen dat de Kerk het Koninkrijk is, en dat het Evangelie alom zal zegevieren, totdat Christus eindelijk komt, geeft blijk niet te begrijpen wat de Heilige Schrift leert.

Wannéer dit geschiedt, zegt Openb. 11:15: 'En de zevende engel heeft gebazuind . . . DE KONINKRIJKEN DER WERELD zijn geworden onzes Heeren en van Zijnen Christus'.

Dit heugelijke feit ligt echter nog in de toekomst. Voor dit zal plaats vinden, zullen wij eerst nog de tijd krijgen waarvan Jes. 60:1-3 spreekt: 'Dat duisternis de aarde zal bedekken en donkerheid de volken, doch over U (Israël, dat dan verdrukt wordt onder de regering van de antichrist) zal de HEERE opgaan, en Zijne heerlijkheid zal over u (Israël) gezien worden. En de heidenen zullen (in het Koninkrijk) tot uw licht gaan en koningen tot den glans die u is opgegaan'. Het Koninkrijk houdt dus in, dat Christus over *alle volken zal regeren en zij zullen Hem alle gehoorzaam zijn*. Als *Israëls Koning* zal Hij eenmaal de Koning van de gehele aarde genoemd worden (Zach 14:9). Van die tijd spreekt ook Jes. 32:1: 'Ziet, een koning zal regeren in gerechtigheid, en de vorsten zullen heerschen naar recht'. Daarvoor was Hij immers geboren (Joh. 18:33-37). Zo was Hij door de engel Gabriël aangekondigd: 'Deze zal groot zijn, en de zoon des Allerhoogsten genaamd worden, en *God, de Heere*

2. Dat deze handelwijze niet als toelaatbaar wordt erkend, maar niettemin gehandhaafd blijft.
3. Dat men hierdoor, zoals vroeger de Farizeeën deden, Gods Woord eveneens krachteloos maakt.

Hiermede is de uitdrukking 'geestelijk Israël' als benaming voor de Kerk veroordeeld.

Een andere uitdrukking voor de Kerk is de benaming 'het Koninkrijk'. Die hoort men vaak gebruiken in godsdienstige samenkomsten, vergaderingen, gebeden en toespraken.

Nu is niet duidelijk wát wij onder 'de Kerk' hebben te verstaan. Er zijn er vele. Wij hebben de Rooms-Katholieke Kerk, een Gereformeerde-, een Gereformeerde Vrijgemaakte, een Chr. Gereformeerde, een Oud-Gereformeerde, een Baptistische, een Methodistische Kerk, enz. Wij hebben zelfs een Vaderlandse Kerk. Elk van die meent de *ware Kerk* te zijn, waarbij, zo leert men, ieder in Christus gelovende zich behoort aan te sluiten, zodat men soms vaak ijverig bezig is de 'eigen' Kerk groot en sterk te maken, ten koste van andere. Men noemt dit: 'Arbeiden in het Koninkrijk'; 'uitbreiding van het Koninkrijk', enz. Men meent dus dat het Koninkrijk, waarvan de Here Jezus gesproken heeft, er reeds is. Toch blijft men maar om dat Koninkrijk bidden. Hoe zit dat nu? Het Koninkrijk is er immers. Dat is toch de Kerk? 'Jawel', zegt men, 'het is er wel, maar nog niet geheel. Wij moeten hiervoor werken, zending bedrijven, evangeliseren enz. totdat *eindelijk de kennis van onze Here Jezus* over de gehele aarde verspreid zal zijn, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken. Eerst dan is het Koninkrijk er volkomen.

Nu is dit goed bedoeld, maar toch moeten wij tot hen die zo spreken, zeggen: 'Gij dwaalt, niet kennende de Schriften, omdat gij niet begrijpt, noch gelooft wat het Koninkrijk is.'

De Bijbel leert ons, dat het Koninkrijk niet door de zendingsarbeid van mensen zal komen, en ook niet in onze bedeling, de

Wij willen er enkele noemen. Wie kent niet de uitdrukking: 'Geestelijk Israël'. Als antwoord op de vraag, wát hiermee wordt bedoeld, zal men steeds horen: 'Dat is de Kerk'. Waarom en met welk recht deze zich echter de naam van Israël heeft toegeëigend, is niet duidelijk. Men heeft dit blijkbaar zelf ook ingezien, en er daarom het predicaat 'geestelijk' voor geplaatst. Maar zij 's geen Israël, vleselijk noch geestelijk. Met de naam Israël werd en worden nog altijd de twaalf stammen (van Israël) aangeduid. Wij weten wel, dat men deze bewering wil verdedigen en gronden op de gevolgtrekking die men gemaakt heeft dat de Joden hun Messias en Koning hebben gekruisigd, en daarom zou God hen verworpen hebben. Een nationaal herstel van dit volk zou niet meer te verwachten zijn. Wanneer er in het vervolg nog van Israël gesproken wordt, dan zou daarmee niet meer datzelfde volk, maar een ander worden bedoeld.

Toch is dit niet juist. In de eerste plaats lezen wij dat Christus voor hen gebeden heeft: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen' (Luk. 23:34). En deze bede is zeker verhoord. Het boek Handelingen bewijst dit, want het heil in Christus wordt het eerst *aan Israël* gepredikt. Bovendien hebben wij het bijzondere woord van de apostel Petrus, waarin hij tot het volk Israëls zegt, dat zij wel hun Messias hebben verloochend en zij de Vorst des levens hebben gedood, maar, voegt hij er aan toe, dat zij dit uit onwetendheid gedaan hebben, zoals ook hun leiders (Hand. 3:14-17). Dus *daarvoor* en *toen* is Israël niet terzijde gesteld. De Schrift staat vol profetiën, die wel van een nationaal herstel van Israël spreken.

Nu is het een droevig feit, hoewel onbegrijpelijk en diep betreuren, dat men deze profetiën zoals ze er staan, *niet gelooft*. Zoals wij boven reeds opmerkten, is de Kerk gaan geloven dat zij nu Israël was en heeft noodgedwongen alle herstel- en zegenprofetiën gericht aan of tot Israël, uitgelegd als betrekking hebbende op de Christelijke Kerk. Dit bracht echter mee, dat men praktisch aan alles een andere betekenis moest geven. Waar

Israël stond, las of ging men lezen 'Kerk'. Juda betekende dan de Kerk, evenals Sion, Jeruzalem, Jacob, enz. Alles was nu de Kerk geworden.

Dit wordt tegenwoordig door verschillende theologen ook erkend. Prof. dr. G. Ch. Aalders zegt b.v. in zijn boek: 'Het herstel van Israël in het Oude Testament': 'Dat wij geen voldoende grond hebben om van Zion of Jeruzalem zo maar de Christelijke Kerk te maken en wanneer wij dit doen, dan maken wij de profetie tot iets volslagen onverstaanbaars' (blz. 47).

Aangaande het woord der profetie schrijft hij: 'Wanneer de bestraffingen en de oordeelsaanzeggingen uit hun mond zeker allesbehalve symbolisch, maar zeer letterlijk zijn te verstaan is het kwalijk aan te nemen, dat hun heilsbeloften op eenmaal alle een louter geestelijke zin zouden hebben. Even letterlijk als de wegvoering uit het land hunner vaders, is de terugkeer naar dat land bedoeld. En men zou zich slechts aan de grootste willekeur overgeven, indien men voor de ene groep van uitspraken de letterlijke zin handhaafde en deze voor de andere zou willen betwisten' (blz. 9).

Ook prof. dr. H. Bavinck schreef in zijn 'Geref. Dogmatiek', nadat hij eerst op uitnemende wijze uit de Oud-Testamentische profetieën had aangetoond, dat deze inderdaad een grootse toekomst voor Israël inhouden onder de regering van hun Messias, het volgende: 'De profeten verkondigen allen even luide en even krachtig, niet alleen de bekering van Israël, en van de volken, maar ook de terugkeer naar Palestina, de herbouw van de tempel, priesterschap, offerdienst enz. En het is *niets dan willekeur* de ene trek van dit beeld letterlijk en de andere geestelijk op te vatten. Het één is beeld der toekomst. En dat beeld is òf letterlijk te nemen, gelijk het zich geeft, maar dan breekt men met het Christendom en valt in het Jodendom terug, òf er is van dit beeld 'n gans andere verklaring te geven, dan het Chiliasme beproeft' (blz. 730/731).

Men ziet dat ook prof. Bavinck hetzelfde erkent. Dat de professor dit toch niet letterlijk durft te nemen, is na zulk een uitspraak wel zeer inconsequent en door hem zelf veroordeeld als willekeur. Immers, de bestraffingen en dreigingen betreffende Israël worden wèl letterlijk door hem aanvaard en van de letterlijke vervulling van Deut. 28, zijn wij, ondanks de stichting van de staat Israël, ook nu nog getuige.

Het is dan ook te betreuren, dat men dit blijft volhouden. Dit blijkt wel duidelijk, wanneer men kennis neemt van wat nog steeds de leer der Kerk is en wat vele theologen ons nog willen doen geloven van het woord der profetie. Hoewel de Heer in Zijn Woord getuigt, dat, gelijk Hij Israël verstrooid heeft, Hij het ook weer vergaderen zal, dat Hij hun ongerechtigheden vergeven en hen van al hun onreinigheden reinigen zal, ja, dat Hij hen weer in hun land zal planten, en dat zij dan voortaan daaruit *niet meer uitgerukt zullen worden*, dat de tien en de twee stammen weer één volk zullen zijn, ja als de Heer het zelfs met een eed bevestigt, dat toch het einde van alle tegenspreken is, dat Hij niet meer op hun toornen, nog schelden zal enz. Het helpt allemaal niet. *Men gelooft het nu eenmaal niet*. Men stemt wel toe, dat het zo in de Schrift staat, maar . . . als men het zou aanvaarden, dan zou het duidelijk zijn, dat het niet past in de leer van de Kerk, die onze vaders in 1618/19 hebben opgesteld in de belijdenisschriften, zodat men zou moeten erkennen dat men op dit punt altijd heeft gefaald. Dat zo'n bekenenis niet gemakkelijk is, begrijpen we, maar toch is zij noodzakelijk.

Wij verklaren en houden dan ook pertinent vol:

1. Dat de Christelijke Kerk door de Oud-Testamentische zegnprofetieën vrijwel uitsluitend op zichzelf toe te passen en daardoor het nationaal en geestelijk herstel van Israël loochent, ernstig dwaalt.